

..ראש לישכת משה דיין אמר לי: גם הבינוניים רוצים לחיות. מאז הם חיים טוב. אך כמה צעירים נקברו...

בראיון הבא, שנערך עליידי אלי תבור, מנסה אורי דן להסביר את ביקורתו על ההנהגה הצבאית הנוכחית, את צמידותו לאריק שרון ואת העובדה שאינו מפרסם דיעות אלה מעל עמודי עיתונו, "מעריב". כמו כל הראיונות במדור זה, נערך גם זה כדי לאפשר למראיין לבטא את אשר בליבו, ואין "העולם הזה" מזדהה עם דיעותיו ומסקנותיו.

יש הרואים באורי דן, הפרשן הביטחוני של "מעריב", נביא-זעם מתוסכל. יש הרואים בו דובר אישי של אריק שרון. יש הסבורים, לעומת זאת, שזהו קול העוזר לקקע את המוסכמות, להתסיס את המחשבה ולעורר את המימסד הדרום. כמה מהגילויים וההאשמות שפירסם בספרו "ראשיגשר", שהופיע לאחרונה, מכים גלים במדינה.

"אנחנו הולכים לקראת

המחדל הבא!"

המילחמה, ושגרמו לאי-יציבות בחזית החינוכית ביותר לאחר המלחמה. המסקנה: המחלטה לראש לא יכלו אלא להמשיך באותה שיטה של מינויים של היתיה חלק מהמחדל. למרבית הצער, השיטה הזו יושמה גם על-ידי הממשלה החדשה.

במקום להבין שההנהגה הקודמת טעתה בכך שלא מנעה מהרמטכ"ל להרחיק מהצבא מפקדים מוכשרים, תחת הסיסמה המזוייפת של "הצעת צה"ל", המשיכה ההנהגה הביטחונית-מדינית באותה דרך. מה היא היתה צריכה לעשות? אחרי פשיטת-התגל של השיטה הקודמת, היתה ההנהגה הביטחונית צריכה להפיק לקחים. לקראת אפשרות של פריצת מלחמה חדשה, היה עליה להרכיב צוות הקמה, שיוטל עליו לשקם את צה"ל ולארגנו מחדש. לצורך זה היה צריך לגייס שורה ארוכה של אלופים ותיקים, לא למינוי-חירום כפי שעשה לאחרונה, אלא לשירות פעיל. על צוות הקמה כזה היה צורך להטיל את התפקיד לגדל ולטפח את דור-הקצונה הצעיר בצה"ל, שם יש קצינים ומפקדים מוכשרים ביותר, שנשארו יתומים, ללא אבא וללא מחנך.

ותוך כדי המלחמה וגם לאחריה, היתה מוטעית. אם זה נוגע להערכות-המצב לפני המלחמה, ואם זה נוגע לפקודות ולתוכניות תוך כדי המלחמה, כמו התקפת המגד ב-8 באוקטובר או אי-ניצול הצליחה למערב התעלה. על סמך המידע שבלשוני אני יכול להעריך שבצמרת צה"ל לא השתנה שום דבר בתחום הזה.

הקביעה שדך נראית פסקנית מדי. כי כדיוצאת חלו מאז המלחמה תמורות יסודיות בפיקוד העליון שדך צה"ל. המטרה-הכללית התחלף כמעט כולו. הוורם רם חדש לפיקוד העליון...

צריך לזכור שהשינויים שנעשו, נעשו עוד בידי המחלטה, שבראו את יורשיהם בצלמם. מי נטל לעצמו את הזכות למנות רמטכ"ל חדש לצה"ל במקומו של דויד אלעזר? עשו את זה שר-ביטחון וממשלה שנאלצו להתפטר עקב לחץ ציבורי, ביגלל המחדל. הדבר החמור

יש אנשים שכותבים ספרים כדי לסכם מערכות. אתה כותבת ספר על המלחמה, שהוא בבחינת פתיחת מערכת. הרושם הוא שסיפרך, "ראשיגשר", הוא הכרות מלחמה על המימסד הביטחוני הקיים בישראל.

הרבה זמן אחרי מלחמת יום-הכיפורים התלבטתי אם יש מקום ביכלל לכתוב ספר מעין זה. מאז המלחמה נכתבו עליה ספרים רבים, והיו לי היסטורים רבים לפני שנגמתי לכתוב. אבל לצערי, כשנה אחרי המלחמה, נוכחתי שלא למדנו כימעט דבר מהמלחמה הנוראה שעברה עלינו. ראיתי שמילבד בנושאים טכניים טאקטיים — כמו הנושא של טיל הסאגר נגד הטנק — לא ניכר כימעט כל שינוי מהותי בנושאי ביטחוניים חיוניים. או הגעתי למסקנה שגם אחרי המלחמה יש מקום לפרסם את הספר הזה.

סיבה נוספת, מישנית, היא העובדה שמרבית הספרים שנכתבו על אותה מלחמה, שהשפעתה ניכרת עד היום על העם והמדינה, נכתבו על-ידי אנשים שלא היו כלל במלחמה. דוגמה מובהקת לכך הוא הספר של האלוף (מיל.) חיים הרצוג. הוא ואחרים ביכלל לא היו שם.

למה אתה מתכוון כשאתה מציין "דא מדרנו שום דבר מהמלחמה"?

הציבור שכה מהר מאד את האסון שנפל עליו. מה שיותר גרוע הוא, שההנהגה הביטחונית חזרה גם היא לסורה. אני לא רוצה להתייחס לתחום הפוליטי, אלא לתחום הצבאי הטהור. ניקח, למשל, את התחום של הפיקוד העליון של הצבא. מה לימדה אותנו המלחמה בתחום הזה? דבר שהיה צריך להיות ברור גם קודם: שאפילו אם יש לך צבא חזק, מאומן כהלכה ומצויד בנשק טוב, אין זו ערובה להצלחה, אם הפיקוד העליון עושה טעויות. המלחמה הזאת הבהירה דבר שרבים סירבו להאמין בו קודם-לכן: שגם אלופים עלולים לטעות ולשגות שגיאות חמורות, שיעלו בחיי קורבנות רבים. זוהי המשמעות של הדחת הרמטכ"ל רביאלוף דויד אלעזר וקצינים בכירים אחרים. בעיקבות מסקנות ועדת-הארגנט.

שגיאות וטעויות הן תכונות אנושיות. אתה כאמת סבור שאפשר להבטיח לצה"ל פיי קוד עליון שיהיה מחוץ מפני טעויות?

שום חברת-ביטוח לא תבטח את זה, אבל לפחות אפשר לנקוט צעדים כדי שהסבירות, שתתרחשנה טעויות ושגיאות בעת ניהול המלחמה, תהיה נמוכה ביותר. אחת הדרכים לעשות זאת היא למנות לתפקידים-מפתח את האנשים המעולים ביותר, שהוכיחו את יכולתם בעבר.

ואתה סבור שהדבר הזה לא נעשה?

בדיוק. מה אנחנו רואים אחרי המלחמה? המינויים בצה"ל ממשיכים להיעשות לפי אמת-מידה אישית-כיתתית צרה. בשיטה של, שמור לי ואשמור לך. הם נחרצים לפי יחסים אישיים, תחת הכותרת של מירית הארמונית מווייפת. זה מוביל ללקח נוסף שהיה צריך להפיק מהר מלחמה ולא יושם, משום שנראה כי לא למדו אותו. זהו הלקח לגבי צורת קבלת ההחלטות בדרג הבכיר של מערכת-הביטחון וצה"ל. האחראיות לגבי אי-הפקת הלקחים בתחום זה חלה על הממשלה כולה.

..אלופים - לצוות-הקמה!"

ני רוצה להסביר את עצמי בנקודה הזו. מלחמת יום-הכיפורים הראתה שכל מערכת השיקולים לפני

אורי דן עם גולדה מאיר

..אמשלה כמו לפני המחדל!"

מדוע אתה סבור שהפיקוד העליון הי נוכחי שדך צה"ל אינו יכול לעשות זאת?

בגלל השיטה שהוכרתי קודם. היא החלה כתוצאה מאוירת הביטחון המופרות, שהדרה לצה"ל אחרי מלחמת ששת-הימים. או השתרשה התפיסה של התבססות על מערכות-נשק ועל מאסות, שצה"ל נפל לה קורבן. במקום לשנות את השיטה הזאת, שוב אנו עדים לביטחון עצמי מופרז וטפיחה הדדית על הכרס והשכם של צמרת הביטחון. שוב מסתפקים בנינויות המחשבתית, המונעת פיתוח של מחשבות וחורות-מלחמה בלתי-סובבניצינא-ליות וחינוך רציני של דור מפקדים חדש. למיסגרת הזאת בדיוק שייך הסירוב העיקש להחזיר את האלוף אריק שרון לשירות פעיל לצה"ל, כאשר מילבד סיבות אישיות לא שמענו מפי הרמטכ"ל הנוכחי שום סיבה עניינית לסירוב.

אתה לא סבור שחייבונ פומכי בנושא זה עשוי לגרום לערעור האמון שדך החיילים במפקדיהם? האם אין זה מסוג הנושאים שיש לטפל בהם מאחרי-הקלעים?

את הדיון מאחרי-הקלעים ניסינו פעם אחת לפני המלחמה האחרונה. זה היה חלק מהשיטה, שהביאה עד לכדי התבקעות סדקים ביסודות הבית השלישי. סדקים אלה ניתן לתקן, אבל לא לטיח אותם תוך שימוש שקרני בנימוק של שמירה על מוראל הצבא.

כדומה, דדעתך זהו נושא לדיון ציבורי פתוח?

זה חייב להיות נושא לדיון ציבורי. אין זה נוגע לקאריירה האישית של אלוף זה או אחר. מדובר כאן בחיי אדם ובגורל המדינה. לא ייתכן שהחלטות צבאיות גורליות תהיינה נתונות בידיו של אדם אחד — הרמטכ"ל — ויהיה זה הרמטכ"ל המוכשר ביותר שקם לצה"ל.

מה שאתה אומר פותר את כל התפיסה הצבאית המקנה סמכויות פיקוד והחלטה בידי עדרת למפקד בכל דרג שהוא, לא מפני שהוא האיש החכם ביותר, אלא מפני שצבא אינו יכול להיות מערכת דמוקרטית. האיש המחליט, יכונ להיות מערכת דמוקרטית.

אורי דן עם גולדה מאיר

במינוי זה טמון בעובדה שמשם דיין וגולדה מאיר ידעו, בשעה שבאו לקבוע את הרמטכ"ל הבא, שהם עומדים לסיים את תפקידם. היו כאלה שיעצו להם או: תשאירו את מינוי הרמטכ"ל לממשלה הבאה. אבל הם, בלהט שלהם להוכיח שאין הם נושאים באשמה ובאחריות למחדל, ואולי גם מתוך חיקוה שברגע האחרון יתרחש משהו, איהו נס, והם יישארו על כסאותיהם, ציוו לנו את החיים עם המינויים שלהם.

כדאי לזכור כי הרמטכ"ל הקודם עצמו, דויד אלעזר, נשאר בראש המטה-הכללי של צה"ל עוד כשישה חודשים אחרי המלחמה. הדבר המדהים הוא שאף רגע אחד, עד לפירסום מסקנות הביניים של ועדת-ארגנט, שאילצו אותו להתפטר, הוא לא היה מוכן להודות או להאמין שהוא גם כן אחראי למה שאירע. ייתכן שזה קרה בגלל קבוצת אומריהן שהקיפה אותו. עובדה היא שעד היום הוא שולח תוכריצי-ערעור לגבי אחריותו למחדל.

במשך אותם חודשים, בהם המשיך דדו לכהן בתפקידו כרמטכ"ל, הוא גרם למערכת-מינויים בצה"ל, שעליה חייב היה להתבסס הרמטכ"ל הנוכחי, אפילו אם היה רוצה לשנות משהו, הוא לא היה יכול. די לזכור את מה שאירע במינוי אלופי פיקוד הדרום, שהוחלטו בזה-דא-הריזה אחרי